

Český svaz ochránců přírody

Základní organizace Orlice

Lhotecká 179, 500 09 Hradec Králové 9
Tel. 495 591 633

Výroční zpráva

za rok 2010

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE K 31. 12. 2010

IČO:	00114405
Adresa pro poštovní styk:	ZO ČSOP Orlice, Lhotecká 179, 500 09 Hradec Králové 9.
Adresa Ekocentra Orlice:	Ekocentrum Orlice, Krňovice 33, 503 46 Třebechovice pod Orebem
Telefon:	495 591 633, 604 751 265 (mobil – předseda ZO Orlice)
e-mail:	csop@krnovice.cz , adam.zaruba@krnovice.cz
www:	http://www.krnovice.cz
Předseda ZO:	Ing. Adam Záruba, Ph.D.
Hospodář:	Ing. Jitka Kuthanová
3. člen výboru:	Ing. Václav Záruba
Revizor:	Jana Kopecká
Počet členů:	19
Počet zaměstnanců:	3

2. Z HISTORIE ZO ORLICE

Členové základní organizace se od jejího vzniku v roce 1988 aktivně podílejí na ochraně přírody a krajiny, jak prováděním praktických prací, tak poskytováním informací z oblasti ochrany přírody a životního prostředí pro nejširší veřejnost. Řadu let je ZO zapojena do správních řízení v případech, kdy dochází k zásahům do významných přírodních celků, zeleně nebo kde by mohlo dojít k újmě na životním prostředí. Podobně se podílí na připomínkování různých územně plánovacích a strategických podkladů a dokumentů na úrovni města Hradce Králové, Královéhradeckého kraje i celé České republiky a rovněž se účastní procesů EIA na některé z hlediska životního prostředí významné záměry. V posledních letech je ZO ČSOP Orlice jedním ze zakládajících subjektů a provozovatelů Podorlického skanzenu v Krňovicích.

Z činností prováděných v minulosti i současnosti lze namátkou jmenovat například:

- péče o zeleň
- péče o chráněná území
- péče o areál bojiště války 1866 na Chlumu
- zapojení do celostátního programu ČSOP „akce Jilm“
- péče o labutě v Hradci Králové
- provádění těžebních a pěstebních prací v málo přístupných a cenných oblastech Krkonošského národního parku (zpravidla tam, kde by běžná technika a těžební postupy způsobovaly ekologické škody) - těžby kůrovcových kalamit a usychajících lesních hran v oblasti Lviho dolu, Pomezních Bud apod.; k přibližování dřeva sloužila např. i historická technologie skluzů.
- opravy památek lidové architektury ve východních Čechách
- ZO se stala zakládajícím členem výrobního družstva zaměřeného na zpracování dřevní hmoty (s vlastní pásovou pilou pro výrobu atypického řeziva pro opravy památek, pořez přesílených a dlouhých výřezů)
- informační podpora výstavby dřevěných roubených domů

- spolupráce při výstavbě skanzenu lidové architektury v Krňovicích
- aktivní účast na mapování a záchranném programu zaměřeném na staré a krajové odrůdy ovocných dřevin
- aktivity proti záměru spalovny v Opatovicích nad Labem a účast ve správních řízeních a dalších rozhodovacích procesech
- zemědělská činnost a chov ovcí
- provoz Ekocentra Orlice v Podorlickém skanzenu v Krňovicích (ekovýchovné programy, osvěta a environmentální poradenství) aj.

3. ČINNOST ZÁKLADNÍ ORGANIZACE ORLICE V ROCE 2010

3.1. PODORLICKÝ SKANZEN KRŇOVICE

HISTORIE A POPIS AREÁLU

ZO ČSOP Orlice je jedním z iniciátorů stavby skanzenu lidové architektury a muzea vesnice pro region východních Čech. Důležitost a vhodnost výstavby skanzenu vyplynula z dlouholeté činnosti při ochraně památek a z mnoha cest po kraji, kdy téměř před očima mizejí staré dřevěné objekty značné historické hodnoty. Kromě ZO ČSOP Orlice z Hradce Králové je dalším ze zakladatelů firma Dřevozpracující družstvo¹. Výstavba skanzenu se stala dominantní a nejdůležitější náplní práce členů ZO ČSOP Orlice.

Hradce Králové je dalším ze zakladatelů firma Dřevozpracující družstvo¹. Výstavba skanzenu se stala dominantní a nejdůležitější náplní práce členů ZO ČSOP Orlice.

První záměry vzniku skanzenu, který by mapoval architekturu regionu Královéhradecka, pocházejí z roku 1998. Areál měl vzniknout v obci Bělečko ležící cca 8 km jihovýchodně od Hradce Králové. Díky negativnímu postoji tehdejšího obecního úřadu v Býšti (pod který Bělečko spadá) i později vzniklého Pardubického kraje (Bělečko leží těsně za hranicí Královéhradeckého kraje) však bylo nutné záměry přehodnotit. Začalo nové hledání vhodného místa. To bylo nalezeno v Krňovicích, které jsou součástí města Třebechovice pod Orebem. Záměr byl přijat jak původními majiteli pozemků, tak městským úřadem v Třebechovicích p. Orebem. Ani zde však nebyla cesta k realizaci přímá a práce na vlastní výstavbě započaly až v roce 2002.

Historické stavby ve skanzenu jsou stavěny jednak formou replik podle dochované dokumentace nebo přenášením původních historických staveb do skanzenu. Z již existujících objektů je třeba zmínit následující:

- **Zájezdni hostinec „Na Špici“ z Hradce Králové.** Jedná se o repliku zájezdního hostince, který stával až do 20. let 20. století na Pražském Předměstí. Budova byla zhotovena podle dobových fotografií a mírně zmenšena a přizpůsobena potřebám skanzenu. Je zde umístěn vstup do skanzenu s pokladnou, výstavní prostory a své sídlo zde má také Ekocentrum Orlice. Investorem objektu je ZO ČSOP Orlice.
- **Areál „Polabského statku“** slouží především jako správní a technické zázemí skanzenu a není součástí jeho expozic. Předlohou vlastní budovy „statku“, která je novostavbou, je typický patrový statek polabského typu (jedním z posledních dochovaných je Šrámkův statek v Hradci Králové - Pileticích). Součástí areálu polabského statku jsou dvě stodoly. **Roubená stodola z Ledců** slouží jako

¹ Dřevozpracující družstvo vzniklo v roce 1994 ze ZO ČSOP Orlice oddělením hospodářské činnosti neochranářského charakteru (truhlářská výroba, výstavba roubených domů a tehdy i opravy dřevěných historických památek apod.) dle požadavků sněmu ČSOP.

depozitář skanzenu. Druhá **stodola** pochází z **Klášteřce nad Orlicí** a slouží jako provozní budova. Součástí areálu bude v budoucnu také zděný špýchar a brána.

- **Kočárovna** je příslušenstvím zájezdního hostince „Na Špici“. Dříve se zde „garážovaly“ kočáry a povozy a svému původnímu účelu slouží tato stavba víceméně i v současné době ve skanzenu. Je zde umístěna expozice dopravních prostředků a zemědělských strojů.
- **Roubená škola ze Všestaru u Hradce Králové** je zatím největší stavbou, jež byla do skanzenu přenesena z původního umístění. Budova byla vystavěna cca v polovině 18. století a jako škola fungovala v letech 1767 – 1770. Předtím i později sloužila jako obytný dům. Do skanzenu byla přesunuta v roce 2006 a rekonstruována v letech 2008-2010. Investorem stavby je ZO ČSOP Orlice.
- **Špýchary ze Semečnic u Opočna a z Prasku u Nového Bydžova** jsou prvními přenesenými stavbami, které našly ve skanzenu své nové místo. V obou z nich jsou umístěny expozice a oba se stanou v budoucnu součástí menší zemědělské usedlosti. Investorem špýcharu z Prasku je ZO ČSOP Orlice.
- **Sušárna ovoce** je přesnou a zcela funkční replikou původní sušárny ze **Semečnic u Opočna**. První ovoce se zde zkušebně sušilo na sklonku léta 2007.
- **Kovárna z Královéhradecka** je funkční replikou typické kovárny, které se vyskytovaly v regionu Královéhradecka. Stavba byla realizována v letech 2009-2010. V objektu je funkční kovářská a podkovářská dílna s historickým náradím a vybavením, která slouží jako expozice.
- Další důležitou stavbou, která je v současné době ve výstavbě, je **vodní mlýn z Bělče nad Orlicí**. Výstavba byla zahájena v roce 2009. S dokončením mlýna se předběžně počítá na rok 2012.

Mezi drobné stavby patří např. kopie **kapličky z Humburku** nebo **zvonička z podhůří Orlických hor**. Stavby jsou doplňované dobovými expozicemi ze života jejich obyvatel, expozicemi řemesel, pracovních nástrojů, náradí i strojů běžných v životě minulých generací. Součástí expozice skanzenu bude v budoucnu i objekt **bývalé lednice** u restaurace v Krňovicích. Stavba sloužila k celoročnímu uchování ledu, který byl získáván ze zamrzlých ramen řeky Orlice v zimním období.

Letecký pohled na areál Podorlického skanzenu v roce 2010.

VÝSTAVBA A AKTIVITY VE SKANZENU V ROCE 2010

Podobně jako v předchozích letech se ZO ČSOP Orlice i v roce 2010 výrazně podílela na výstavbě a provozu Podorlického skanzenu v Krňovicích. Klíčovou realizací bylo dokončení objektu roubené školy ze Všestar. Práce financované převážně z Programu rozvoje venkova (LEADER) zahrnovaly zejména dokončení interiérů stavby – byly postaveny pec s černou kuchyní a komínem, dokončeny stropy a podlahy, zavedena elektroinstalace, a provedeny zbývající nátěry a ošetření konstrukcí. V exteriéru byly dokončeny zdobené štíty stavby, byl zhotoven hromosvod a proveden ochranný nástřik střechy fermezí. Součástí projektu byla též výsadba 5 kvalitních vzrostlých stromů v areálu skanzenu. V srpnu 2010 došlo k úspěšnému zkolaudování stavby, která byla následně vybavena expozicí bydlení a expozicí truhlářského, tesařského a bednářského nářadí a zpřístupněna veřejnosti. Expozice je zatím provizorní a bude dále vylepšována a upravována.

V režii našeho partnera – Dřevozpracujícího družstva byla v roce 2010 dokončena stavba kovárny, která byla rovněž úspěšně zkolaudována a zpřístupněna veřejnosti. V kompletně vybavené kovářské dílně byly již v prosinci 2010 předváděny ukázky kovářského řemesla. Dále probíhala dostavba zděných částí mlýna z Bělče nad Orlicí. Stavba je tak kompletně připravena pro obnovu roubených konstrukcí, která proběhne v roce 2011, a kterou bude z větší části investovat ZO ČSOP Orlice ze získaných grantů z Programu rozvoje venkova (LEADER) a z Fondu T-Mobile (ZO ČSOP Orlice má objekt mlýna v nájmu). Pokud se podaří získat finanční prostředky i na dokončovací práce, stavba by mohla být v průběhu roku 2011 dokončena a počátkem roku 2012 kolaudována. V následujících letech by pak proběhlo zřízení expozic, včetně funkčního mlecího složení. Třetí realizovanou stavbou v režii Dřevozpracujícího družstva byla menší stodola, která bude sloužit pro expozice zemědělského vybavení. Stavba byla realizována na podzim 2010 jako replika inspirovaná jedním z běžných typů roubených stodol na Královéhradecku.

Objekt roubené školy ze Všestar po dokončení. Pohled na pec v obytné síni.

Kromě stavebních aktivit ZO ČSOP Orlice spolupracuje také na vlastním provozu skanzenu. V roce 2010 tuto práci spoluzajišťovali 3 zaměstnanci ZO ČSOP Orlice a také členové – dobrovolníci. Mimo běžný návštěvnický provoz skanzenu byla ZO ČSOP Orlice organizátorem vlastních akcí ve skanzenu a také spoluorganizátorem dalších tematických akcí pro návštěvníky skanzenu (společně s naším partnerem Dřevozpracujícím družstvem). Podrobnější informace o proběhlých akcích jsou uvedeny v následující kapitole (podkapitola Kulturní a osvětové akce pro veřejnost). Celkem navštívilo Podorlický skanzen za rok 2010 cca 10 000 návštěvníků (přibližně stejně jako v roce předchozím).

V rámci provozu skanzenu ZO ČSOP Orlice zajišťuje na základě živnostenských oprávnění také doplňkové služby pro návštěvníky, jako je zejména poskytování občerstvení či výrobu a prodej drobných upomínkových předmětů.

3.2. EKOCENTRUM ORLICE

Od roku 1998 provozujeme ekocentrum, které se v současné době specializuje na environmentálně vzdělávací aktivity a poskytování informací týkajících se životního prostředí nejširší i odborné veřejnosti. Od roku 2007 je jeho oficiální název „Ekocentrum Orlice“ a sídlí v budově zájezdního hostince „Na Špici“ v Podorlickém skanzenu. V objektu je k dispozici kancelář, sál s příslušenstvím (vybavená kuchyňka) pro cca 50 – 60 osob vhodný pro pořádání osvětových, vzdělávacích a společenských akcí a informační kancelář, která slouží zároveň jako pokladna skanzenu. Vzhledem k tomu, že využitelnost budovy je mnohem širší (akce pořádané ZO ČSOP Orlice prostory zdaleka plně nevytíží), nabízíme prostory i pro další organizace a zájemce, zejména pro akce spojené s ochranou přírody a životního prostředí. Výstavba a vybavení budovy Ekocentra Orlice probíhala mj. i za finanční podpory Královéhradeckého kraje, s dotací z programu LEADER ČR (Ministerstvo zemědělství) a z programů Dřevo 2007 a Dřevo 2009 (ÚVR ČSOP + LČR s.p.).

Pro provoz Ekocentra Orlice a chod ZO ČSOP Orlice bylo nutné již v roce 2007 přistoupit k profesionalizaci naší ZO a přijetí jednoho pracovníka do trvalého pracovního poměru. V roce 2008 byl zaměstnán na poloviční úvazek další pracovník. Od roku 2009 má ZO ČSOP Orlice celkem 3 pracovníky (1 plný úvazek a 2 čtvrtinové úvazky). Značná část naší činnosti je však i nadále založena na dobrovolné práci členů ZO.

EKOPORADENSTVÍ

V rámci naší Ekoporadny / infocentra jsou nejširší veřejnosti poskytovány informace o ochraně přírody (zejm. ochrana zeleně a cenných přírodních lokalit, problematika péče o živočichy – labutě, ježky, nálezy mláďat apod.) s důrazem na informace o činnosti ČSOP a jeho programech (Místo pro přírodu, Zvíře v nouzi a záchranné stanice, Živá zahrada apod.). Specializujeme se dále na poradenskou činnost pro zájemce z řad občanských sdružení a aktivních občanů, která spočívá v konzultacích problémů spojených s účastí ve správních řízeních a dalších rozhodovacích procesech jako je EIA nebo územní plánování (problémy procesní i odborné). Důležité je i zprostředkování kontaktů (na nevládní organizace, státní orgány či odborné instituce), informace o záchranných stanicích pro živočichy apod.. V neposlední řadě se zabýváme i poradenstvím v oblasti obecně environmentální (problematika odpadů, šetrná domácnost, Fair Trade, spotřebitelství,...).

Ekocentrum se věnuje také propagaci dřeva jako environmentálně šetrného stavebního materiálu. Dřevostavby, které chápeme jako environmentálně příznivé stavby s minimálními energetickými nároky jak na zajištění stavebních materiálů, tak na vlastní provoz, znamenají nový trend ve stavitelství. Stále jsou však v lidech zakořeněné různé, zpravidla hanlivé mýty a pověry o stavbách ze dřeva, které způsobují stále poměrně malý zájem o výstavbu ze dřeva v ČR v porovnání s vyspělými zeměmi. Důraz při propagaci je kladen na zpracování dřevní hmoty v blízkosti místa jejího vzniku. K těmto účelům využíváme vlastní, již dříve zpracované materiály – zejména soubor 6 ks informačních panelů o dřevostavbách.

Řada dotazů a žádostí o pomoc či informace je vyřizována osobně – zejména přímo v informační kanceláři Ekocentra, v některých případech jsou nutné i výjezdy. Většina informací je však podávána telefonicky či po e-mailu. Podávání informací se vztahuje i na sdělovací prostředky a spočívá jednak v informování o vlastních akcích a aktivitách a jednak v podávání vyjádření k různým aktuálním záležitostem, kdy se na nás novináři zpravidla obracejí sami.

PROGRAMY PRO ŠKOLY I MIMOŠKOLNÍ KOLEKTIVY DĚTÍ

Rozšiřující se aktivitou Ekocentra Orlice je ekovýchova dětí a mládeže. Ta probíhá přímo ve skanzenu a v jeho okolí zejména v návaznosti na prohlídky skanzenu, kde je představován vývoj zemědělství, techniky, krajiny apod.. Kromě komentovaných prohlídek, kdy je kladen důraz i na environmentální aspekty života lidí na venkově v minulosti a srovnání

s dneškem, máme připraveny také poznávací stezky lesem zaměřené na ekologický význam lesa a poznávání základních druhů rostlin, stromů a dalších přírodnin (soutěžní formou). V tomto směru je velkou výhodou kvalitní přírodní a krajinné zázemí skanzenu a ekocentra. Velký zájem ze strany dětí je i o hospodářská zvířata chovaná v areálu skanzenu (ovce a zejména kůň). Velmi oblíbenými se staly programy na zpracování vlny (od ukázky a povídání o ovčích pasoucích se na pastvině až po výrobu drobných výrobků z vlny) a lnu (součástí je malé políčko lnu ve skanzenu). Děti tak mají možnost si přímo vyzkoušet náročnost prací směřujících k získání základních potřeb, jako např. ošacení. Od roku 2009 pak přibyl program zaměřený na výrobu mýdla jako tradičního prostředku osobní hygieny a v roce 2010 pak přibýly programy další, některé zaměřené na tvůrčí činnost a práci s tradičními materiály. Celkově se v roce 2010 naši pracovníci věnovali cca 50 školním apod. kolektivům dětí a mládeže (čítajícím více než 1000 osob).

Obvyklou součástí našich ekovýchovných programů je i seznámení s tradičními hospodářskými zvířaty. V předvánočním období roku 2010 byl součástí prohlídkové trasy pro školy i nově dokončený a vánočně vyzdobený roubený dům ze Všestaru (škola ze Všestaru).

KULTURNÍ A OSVĚTOVÉ AKCE PRO VEŘEJNOST

Pro nejširší veřejnost jsme v roce 2010 pořádali opět celou řadu akcí. Tradiční akcí v režii Ekocentra byl dubnový Den Země ve skanzenu.

Další tématické akce roku 2010 byly organizovány ve spolupráci s naším partnerem Dřevozpracujícím družstvem – jednalo se o tradiční jarmark 1. května a dále o akce zaměřené na historickou techniku a způsoby hospodaření a práce (setkání s veterány v červenci, hospodaření na vsi v srpnu, stará řemesla v září). Počátkem prosince proběhla první akce s vánoční tematikou, která měla poměrně značný ohlas. Některé z těchto akcí byly pořádány nově jako dvoudenní. Drobnější akcí pro veřejnost pak byla říjnová výstava obrazů významného hradeckého výtvarníka akad. architekta a malíře Karla Mahrly, která se uskutečnila v prostorách Ekocentra Orlice.

Pro nejširší veřejnost jsme v roce 2010 připravili zcela nový typ programů – tvůrčí dílny zaměřené na zpracování vlny. Jedná se o období programů pro školy pro vážnější zájemce z řad dospělé veřejnosti, resp. celých rodin s dětmi. Uskutečnily se 2 tvůrčí dílny – na jaře a na podzim. Tato aktivita bude pokračovat v závislosti na zájmu ze strany veřejnosti.

3.3. ÚČAST VE SPRÁVNÍCH ŘÍZENÍCH A DALŠÍ PODOBNÉ AKTIVITY

SPRÁVNÍ ŘÍZENÍ

V roce 2010 pokračovala intenzivní účast ZO ČSOP Orlice ve správních řízeních podle §70 zákona č. 114/92 Sb., o ochraně přírody a krajiny. **Celkem jsme se v roce 2010**

přihlásili do 27 správních řízení. Kromě toho jsme byli účastníky několika dalších řízení, která byla zahájena v roce předchozím a pokračovala i v roce 2010, kdy bylo také vydáno rozhodnutí (tato řízení byla vykázána v loňské výroční zprávě).

Předmětem řízení, v nichž jsme se účastnili, bylo opět nejčastěji povolování kácení dřevin na území města Hradce Králové z důvodu výstavby a dalších činností popř. z důvodu jejich zdravotního stavu, dále jsme se v menší míře účastnili řízení o povolení výjimek z ochrany zvláště chráněných druhů a dalších řízení. Stručný přehled řízení, kterých jsme se účastnili je uveden v následující tabulce.

Tab. 1 Přehled správních řízení, kterých se účastnila ZO ČSOP Orlice v roce 2010 (řízení zahájena v roce 2010)

Účast ZO ČSOP Orlice ve správních řízeních celkem:		27 případů
Z toho:	Řízení o povolení kácení dřevin	12 případů
	Řízení o povolení výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů	5 případů
	Řízení o vyhlášení registrovaného významného krajinného prvku	1 případ
	Územní řízení	4 případy
	Řízení podle památkového zákona	3 případy
	Jiná řízení	2 případy

V případě řízení o povolení výjimek ze zákazů u zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů se jednalo kromě jiného v několika případech opět o zásahy do cenných biotopů v lokalitě Na Plachtě v Hradci Králové. Řízení o vyhlášení registrovaného VKP se týkalo návrhu na vyhlášení VKP Březhradské písčiny v HK - Březhradu, který jsme v roce 2009 společně s dalšími dvěma občanskými sdruženími podali na Magistrát města Hradec Králové. Řízení nakonec převzal po několikaměsíčních průtahích a nečinnosti Magistrátu Krajský úřad, který také řízení vedl a ve věci rozhodl. Bohužel VKP Březhradské písčiny vyhlášen nebyl, i přes prokazatelné přírodovědné hodnoty a pozitivní krajinné působení lokality. Řízení vedená orgánem památkové péče se pak týkala povolování kácení a náhradní výsadby v městské památkové zóně v HK. V případě uvedených jiných řízení se v jednom případě jedná o soudní řízení ve věci žaloby firmy proti nepovolení výjimky z ochrany druhů pro stavební záměr v lokalitě Plachta. V tomto řízení uplatňujeme práva osoby zúčastněné na řízení, neboť jsme byli v roce 2009 účastníky řízení, ve kterém požadovaná výjimka vydána nebyla. Ve druhém případě se jednalo o správní řízení vedené Magistrátem města Hradec Králové proti firmě, která poškodila cennou zeleň při výstavbě komunikace na Novém Hradci Králové. Na nevhodnost záměru a riziko poškození uvedených dřevin jsme přitom upozorňovali již před několika lety ve stavebním řízení. Naše námítky tehdy nebyly respektovány a stavba byla povolena. Nutno říci, že naše varování se beze zbytku vyplnila.

Bohužel žádného pokroku nebylo dosaženo v případě našich návrhů na vyhlášení památných stromů, které jsme podali v roce 2009. Za celý rok 2010 nepřistoupil Magistrát města Hradec Králové k vyhlášení ani jednoho z námi navržených 6 stromů, a to i přes doporučení Agentury ochrany přírody a krajiny ČR k vyhlášení těchto stromů.

ÚČAST V EIA A SEA

V roce 2010 jsme se opět účastnili procesu posuzování vlivů záměrů na životní prostředí (EIA). Jednalo se o pokračování procesu EIA na záměr kontroverzního logistického centra nadnárodní ocelářské firmy v Hradci Králové – Březhradě. V roce 2010 jsme se zúčastnili

veřejného projednávání záměru a připomínkovali jsme posudek na tento záměr.

Jiných posuzování vlivů (EIA, SEA) jsme se v roce 2010 neúčastnili.

ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

V roce 2010 jsme se intenzívně účastnili pořizování změn Územního plánu města Hradec Králové. Jednak jsme podávali připomínky k navrhované změně č. 175, která předpokládá změnu několika desítek hektarů nejkvalitnějších zemědělských půd v HK – Plačicích na komerční centra. Velice intenzívně jsme se pak zabývali podobným případem v Hradci Králové – Kuklenách – jednalo se o změnu č. 177, kde jsme poskytovali odbornou pomoc a poradenství místním občanům a předseda ZO ČSOP Orlice se ujal pozice zástupce veřejnosti, kde zastupoval téměř 800 občanů města a podával námitky proti této změně. Bohužel změna č. 177 byla i přes nebývalý odpor veřejnosti schválena tehdejší zastupitelstvem města největší většinou jediného hlasu. Změna č. 175 je údajně v současné době pozastavena pro nesouhlas orgánu ochrany zemědělského půdního fondu. Obě záležitosti i nadále sledujeme.

3.4. PROJEKTY REALIZOVANÉ V ROCE 2010

V roce 2010 bylo naší organizací realizováno celkem 5 samostatných projektů, na které byla získána finanční podpora z různých grantových programů a dotací v celkové výši 790 409,- Kč. Hlavními aktivitami bylo dokončení obnovy historického objektu roubené školy ze Všestaru ve skanzenu v rámci projektu Zázemí pro expozice Podorlického skanzenu v Krňovicích, který byl podpořen dotací z Programu rozvoje venkova (LEADER) a darem Dřevozpracujícího družstva. Druhou hlavní aktivitou byly ekovýchovné aktivity a provoz Ekocentra Orlice podpořené Královéhradeckým krajem. Přehled těchto projektů je uveden v následující tabulce č. 2. Kromě níže uvedených projektů je ZO ČSOP Orlice od září 2010 zapojena jako subdodavatel v programu KAPKA 21 (hlavní realizátor – Středisko ekologické výchovy SEVER), v rámci kterého byla realizována menší část našich ekovýchovných a poradenských aktivit roku 2010.

V roce 2010 se nám také podařilo získat granty nebo přísliby ve výši 597 298,- Kč na realizaci rekonstrukce mlýna z Bělče nad Orlicí. Byly získány prostředky z Fondu T-Mobile a z Programu rozvoje venkova (LEADER) a příslib Dřevozpracujícího družstva. Vlastní realizace tohoto projektu však bude probíhat až v roce 2011.

Tab. 2 Přehled projektů ZO ČSOP Orlice (projekty zahájené v roce 2010)

Přehled grantových projektů, které ZO ČSOP Orlice realizovala v roce 2010			
Název (nositel grantového programu)	Začátek projektu	Ukončení projektu	Náplň projektu
Ochrana biodiverzity – krajové odrůdy ovocných dřevin (ÚVR ČSOP).	02/2010	11/2010	Realizace programu záchrany starých a krajových odrůd ovocných dřevin v Podorlickém skanzenu v Krňovicích (pokračování dlouholeté činnosti).
Zázemí pro expozice Podorlického skanzenu v Krňovicích (SZIF – PRV LEADER, Dřevozpracující družstvo)	05/2010	08/2010	Dokončení rekonstrukce roubené školy ze Všestaru, výsadba vzrostlých stromů v areálu skanzenu, dřevěná brána ke vstupu do expozic skanzenu
Ekocentrum Orlice v Podorlickém skanzenu v Krňovicích 2010 (Královéhradecký kraj)	05/2010	r. 2011	Environmentální výchova a osvěta dětí i dospělých, provoz ekocentra ZO ČSOP Orlice.

Dřevo 2010 (ÚVR ČSOP + LČR, s.p.).	06/2010	09/2010	Pořízení dřevěného venkovního nábytku (masivních stolů s lavicemi) pro Ekocentrum Orlice ve skanzenu.
Infocentrum ČSOP (ÚVR ČSOP).	06/2010	11/2010	Provoz informačního centra ČSOP a poskytování informačních materiálů ČSOP a LČR s.p. veřejnosti ve skanzenu.

3.5. KRAJOVÉ ODRŮDY OVOCNÝCH DŘEVIN

Program záchrany krajových odrůd ovocných dřevin pokračoval v roce 2010 opět zejména údržbou školky ovocných dřevin i již vysázených sadů a alejí ve skanzenu a v jeho okolí. Stávající školka je pravidelně udržována (pletí, zalévání, roubování podnoží, stříh stromků,...). Nové výsadby v areálu skanzenu a jeho okolí byly prováděny již v minimální míře, vzhledem k tomu, že výsadby jsou zde již prakticky dokončené. V případě výsadeb se tak jedná již jen o jednotlivé stromy – doplňování mezer ve stávajících výsadbách v místech, kde nebylo možné dosud stromy umístit (z důvodu přítomnosti dočasných staveništních zařízení, skladů řeziva apod.) nebo výměnu uhynulých sazenic.

Výsadby ovocných stromů z minulých let jsou pravidelně udržovány (stříhem, ochranou proti okusu apod.) a v nejušším období roku pravidelně zalévány. Kromě vlastního náradí a strojů je k tomu využíván i traktor a cisterna pronajímaná naším partnerem Dřevozpracujícím družstvem. Z těchto důvodů se daří výsadby udržovat v dobrém stavu a dochází k minimálním ztrátám. V roce 2010 došlo k poškození několika stromů z výsadby v roce 2007 lesní zvěří. Tyto stromy (6 ks) musely být na podzim vyměněny.

V roce 2010 pokračoval zájem návštěvníků o informace o starých odrůdách i poptávka po našich výpěstcích i ovoci. Možnosti nabízet naše výpěstky zatím brání nedokončená certifikace sadebního materiálu a proto jsou používány jen pro naše potřeby. Také v roce 2010 probíhalo sušení ovoce v historické sušárně, které mohli shlédnout návštěvníci skanzenu přímo v rámci prohlídek.

V roce 2010 také probíhala o rok dříve navázaná spolupráce s městem Třebechovice pod Orebem, které má zájem o obnovu historického ovocného sadu na památném Orebě, ze kterého také pocházejí některé rouby použité v rámci našeho záchranného programu. Mělo by se jednat o kultivaci sadu, ošetření starých perspektivních stromů, odstranění suchých a dožívajících dřevin a náletů jiných dřevin a postupné dosadby nových ovocných stromů původních odrůd. Na podzim 2010 jsme ve spolupráci s městem a místní akční skupinou (MAS) Nad Orlicí realizovali výsadbu prvních 10 stromů na volná místa do sadu na Orebě. Podobná výsadba proběhla také v obci Veliny (ve spolupráci s obcí a MAS Nad Orlicí). Stromy původních odrůd se tak úspěšně daří navracet zpět do krajiny a obcí.

3.6. CHOV OVCÍ A ZEMĚDĚLSKÁ ČINNOST

V rámci skanzenu v Krňovicích je provozován chov ovcí, které jsou v majetku ZO ČSOP Orlice. Hlavním účelem je údržba přilehlých travnatých pozemků pastvou a využití sena získaného na pozemcích v Krňovicích i jinde. Pro chov je zajištěn pravidelný veterinární dohled. Ke konci roku 2010 zahrnovalo naše stádo 7 ovcí.

Ve větší míře byla stejně jako v předchozím roce provozována zemědělská činnost na pozemcích v okolí skanzenu, které má ZO ČSOP v nájmu. Jedná se zejména o produkci sena, které slouží ke krmení hospodářských zvířat chovaných ve skanzenu. Na údržbu pozemků byly v roce 2010 čerpány zemědělské dotace, které zčásti pokryly náklady na tuto činnost. Na části pozemků však stále vážnou překážkou v plnohodnotném obhospodařování i možnosti žádat dotace v podobě nevýhodných „zdeděných“ nájemních smluv uzavřených původním majitelem pozemků. Tento nevyhovující stav se nepodařilo vyřešit ani v roce 2010 (od roku 2008 běží pětiletá výpovědní lhůta). Péče o zemědělské pozemky je velmi důležitá i z hlediska vzhledu okolí skanzenu (část luk vznikla zatravněním orné půdy v okolí skanzenu).

Kromě ovcí jsou v areálu skanzenu chováni koně plemene slezský norik, kteří nejsou v majetku ZO ČSOP Orlice. Jedná se o mladou klisnu, která měla na jaře roku 2010 hříbě. Do budoucna je uvažováno o zřízení chovů dalších tradičních hospodářských zvířat (např. slepic tradičního českého plemene), které skanzen oživí, a které budou sloužit i pro účely environmentální výchovy (což bude vhodné zejména pro návštěvníky z řad městských dětí).

3.7. PROJEKT REVITALIZACE DROBNÉHO VODNÍHO TOKU A SLEPÝCH RAMEN ORLICE U KRŇOVIC

V roce 2010 bylo rozhodnuto o poskytnutí dotace z Operačního programu životní prostředí na náš dlouhodobě připravovaný projekt „Revitalizace toku, nivy a mokřadů u Krňovic“, který spočívá revitalizaci drobného vodního toku a slepých ramen Orlice u skanzenu v Krňovicích. Cílem je zlepšení stavu a vzhledu krajiny a přírodních prvků v okolí skanzenu, zvýšení biodiverzity a v neposlední řadě vytvoření potřebného zázemí pro skanzen (zejména vodního hospodářství pro připravovaný vodní mlýn z Bělče nad Orlicí). Součástí bude obnova dnes nefunkčního drobného vodního toku spojená s odtrubněním jeho části zatrubněné počátkem 80. let minulého století v rámci nevhodných melioračních úprav, vybudování soustavy tůní, odstranění sedimentu a odpadu ze slepého ramene či výsadba zeleně. Největší z nově vytvořených tůní bude zároveň sloužit jako zásobárna vody pro mlýn.

O poskytnutí dotace bylo rozhodnuto v červnu 2010, v současné době (na přelomu let 2010-2011) probíhá příprava výběrového řízení na dodavatele stavby. Zahájení prací je předpokládáno na jaro 2011, dokončení cca o rok později. Celkové náklady projektu činí cca 2,5 mil. Kč.

3.8. SPOLUPRÁCE S DALŠÍMI ORGANIZACEMI

V ochrannářských aktivitách pokračovala v roce 2010 zejména naše spolupráce s dalšími organizacemi podobného zaměření v Hradci Králové a okolí – v první řadě se ZO ČSOP Jaro Jaroměř a občanským sdružením EKOENTO a dále s místními občanskými sdruženími v Hradci Králové – zejména s občanskými sdruženími Zdravý a bezpečný Březhrad, Lidé a město, které sdružuje obyvatelé Hradce Králové-Pouchova a s Kruhem pro občanskou společnost či nově vzniklým Občanským sdružením pro Kukleny a Plačice. Jedná se zejména o společnou účast v řadě správních řízení ve městě apod.. V odborných záležitostech spolupracujeme také s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR.

Při výstavbě skanzenu spolupracujeme s občanským sdružením Kapounka, které bylo založeno jako poradní orgán pro koordinaci přípravy a výstavby skanzenu a s Dřevozpracujícím družstvem, které je hlavním realizátorem skanzenu. ZO ČSOP Orlice je také (společně s Dřevozpracujícím družstvem a Společností ochránců památek východních Čech) kolektivním členem OS Kapounka.

V oblasti environmentální výchovy probíhala spolupráce zejména se Střediskem ekologické výchovy SEVER, odborem ŽP a zemědělství Krajského úřadu Královéhradeckého kraje, Společností pro trvale udržitelný život a řadou dalších organizací. ZO ČSOP Orlice má

od roku 2008 svého zástupce v krajském poradním sboru pro ekologickou výchovu.

Klíčovou organizací, jejímž členem je ZO ČSOP Orlice od roku 2007 a se kterou velmi aktivně spolupracujeme je místní akční skupina Nad Orlicí sdružující nevládní organizace, obce, podnikatele i jednotlivce v regionu okolo Orlice. Účelem této spolupráce je rozvoj regionu v okolí Orlice, což zahrnuje i Podorlický skanzen v Krňovicích. ZO ČSOP Orlice má také své zástupce v orgánech MAS Nad Orlicí.

Kromě toho však probíhá také spolupráce s řadou jednotlivců – zájemců o ochranu přírody a aktivních občanů zejména v Hradci Králové (zejména v aktivitách týkajících se ochrany lokalit Na Plachtě a Březhradské písčiny v Hradci Králové).

3.9. INTERNETOVÁ PREZENTACE ZO A JEJÍCH PARTNERŮ

Na přelomu roku 2009 a 2010 byly zprovozněny nové internetové stránky, které jsou společné pro Podorlický skanzen v Krňovicích, ZO ČSOP Orlice a Dřevozpracující družstvo. Stránky profesionálně zpracované externí odbornou firmou umožňují velice pružné a rychlé úpravy a aktualizace. Naše internetová prezentace tak má zcela novou kvalitu a možnosti využití. Základní adresa těchto stránek zůstává stejná jako u těch původních. Z úvodní stránky je možné se velice snadno dostat na stránky ZO ČSOP Orlice a Ekocentra Orlice. Změněna byla také hlavní e-mailová adresa ZO ČSOP Orlice na csop@krnovice.cz.

Stránky jsou pravidelně aktualizovány zejména informacemi o skanzenu. ZO ČSOP Orlice má ve své sekci jednak informace o Ekocentru Orlice a jeho službách, včetně aktuální nabídky ekovýchovných programů pro školy, dále informace o ekoporadně či výroční zprávy za poslední 4 roky.

<http://www.krnovice.cz>

3.10. VYDÁVÁNÍ INFORMAČNÍCH A PROPAGAČNÍCH MATERIÁLŮ, PUBLIKAČNÍ ČINNOST

V lednu 2010 bylo realizováno 4. vydání propagačního letáku Podorlického skanzenu v Krňovicích v nákladu 15 000 výtisků. Toto vydání bylo během roku prakticky rozebráno a na počátek roku 2011 je připravováno již 5. vydání. Jiné tiskoviny nebyly v roce 2010 vydávány.

Z publikační činnosti je vhodné určitě zmínit zejména příspěvek o Podorlickém skanzenu v Krňovicích, který byl v květnu 2010 přednesen a publikován ve sborníku z odborného kolokvia Katedry urbanizmu a územního plánování Stavební fakulty ČVUT v Praze. Drobnější příspěvky byly publikovány v krajském časopise Ekoton – bulletinu EVVO Královéhradeckého kraje.

4. ÚČETNÍ UZÁVĚRKA K 31. 12. 2010

Od 1. 1. 2010 vede ZO ČSOP Orlice podvojně účetnictví. Účetní uzávěrka k 31. 12. 2010 je uvedena v samostatné příloze.

V Hradci Králové dne 21. ledna 2011

Výroční zprávu zpracoval: Adam Záruba

**PODĚKOVÁNÍ ZA FINANČNÍ PODPORU NAŠICH PROJEKTŮ V ROCE 2010 NÁLEŽÍ
NÁSLEDUJÍCÍM INSTITUCÍM A ORGANIZACÍM:**

Královéhradeckému kraji a Fondu T-Mobile

ÚVR ČSOP, Lesům České republiky s.p. a Dřevozpracujícímu družstvu Hradec Králové

Projekt „Zázemí pro Expozice Podorlického skanzenu v Krňovicích“ byl spolufinancován Evropskou unií z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova v rámci osy IV LEADER – Programu rozvoje venkova ČR

Foto na titulní straně: Pohled přes zasněžený švestkový sad ve skanzenu na zemědělské pozemky, které ZO ČSOP Orlice od roku 2010 obhospodařuje.